

Samisk kirkeråd
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo

⌈Vår dato:
13.10.2010

⌈Vår ref.:
KA-749

⌈Deres dato:

⌈Deres ref.:

⌈Saksbehandler:
Øystein Dahle

HØRINGSUTTAELSE – STRATEGIPLAN FOR SAMISK KIRKELIV

Vi viser til høringsbrev og forslag til Strategiplan for samisk kirkeliv som ble sendt ut fra Samisk kirkeråd våren 2010. KA takker også for anledningen til å avgi uttalelse etter høringsfristens utløp. Dette har bl.a. gitt oss muligheten til å se på høringsvarene i saken fra flere menighetsråd og kirkelig fellestråd.

Innledning

Det er positivt at planen på en samlet måte beskriver hele feltet og peker på utviklingsområder for å styrke det samiske kirkelivet som en del av Den norske kirke. Samtidig er det valgt en krevende form ved at strategiplan henvender seg til alle kirkelige instanser/nivå, og handlingsplanen inneholder stor bredde i satsingsområder og problemstillinger for å styrke det samiske folks kirkelige deltagelse. Det er etter vår mening nødvendig i fortsettelsen å gjøre en tydeligere prioritering både når det gjelder ressursbruk og innsatsområder.

Historisk bakgrunn

KA synes det er positivt at planen på en samlet måte forsøker å vise den historiske bakgrunnen for det samiske folk og samisk samfunnsliv generelt, og den samisk-kirkelige historien spesielt. Vi vil spesielt framheve beskrivelsen av de ulike samiske språk og de ulike samiske språkgruppene. Dette gir et godt bidrag til økt kunnskap og innsikt i utfordringene på feltet, bl.a. i omtalen av de samiske språkgruppene som eksisterer på tvers av landegrensene mellom Norge, Sverige, Finland og Russland. I lys av det samiske folks tilhørighet i områder som krysser nasjonale landegrens er det spesielt at kirkebygging og etablering av en nasjonal kirkeinstusjon har hatt en så sentral plass i den nasjonale kolonialisering av Nord-Norge. Det er også en nyttig påminnelse for Den norske kirke å lese beskrivelse av kirkens plass i den offisielle fornorskningspolitikken. Dette er en del av norsk kirkehistorie som i større grad bør medføre kritisk refleksjon om kirkens nasjonale tilhørighet og kirkens bidrag i statlige satsingsområder. Den historiske delen i planen peker samtidig på positive kirkelige bidrag for å underbygge og bekrefte samisk språk og kultur.

Prinsipiell del

Den prinsipielle omtalen av juridiske, teologiske og folkerettslige forhold i kap 4 bekrefter at det er

---

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Postdresse:
Postboks 1034 Sentrum
0104 OSLO

Telefon: 23 08 14 00
Telefax: 23 08 14 09

www.ka.no
ka@ka.no

Org.nr: NO 971 273 003 MVA
Kontonr: 3000 15 30344

behov for en helhetlig gjennomgang av rammebetingelsene for samisk kirkeliv på alle kirkelige nivåer. KA støtter nødvendigheten av ekstra tiltak, ordninger og ressursinnsats for å bidra til at det samiske folk kan gis likeverdig mulighet for kirkelige deltagelse. Vi har begrenset kunnskap om samisk-kirkelige forhold, og vi er derfor tilbakeholden med å ha klare oppfatninger til mange av de konkrete forslagene i planforslaget.

Handlingsorientert del

KA vil i sin høringsuttalelse legge mest vekt på de økonomiske, juridiske og organisatoriske forhold som aktualiseres i den handlingsorienterte delen av planen (kap 5). KA ser det som ønskelig at innsatsen på det samisk-kirkelige området i utgangspunktet skjer i tråd med rollefordelingen og ansvarsdeling innenfor gjeldende kirkeordning. Dette vil bl.a. innebære ansvarliggjøring av dagens organer og instanser framfor etablering av egne ordninger mv for å håndtere de samiske utfordringene. Kun når særskilte behov gjør det nødvendig bør det etableres særskilte ordninger eller ansvarsforhold. Dette innebærer bl.a. at den finansielle arbeidsfordeling som i dag gjelder mellom kommune og stat på kirkens område også bør legges til grunn i utviklingen av en strategiplan for samisk kirkeliv.

Vi vil særlig peke på følgende områder der vi har merknader til forslagene i planen:

- **Kgl. res. Fra 1842**

KA vil anbefale at Kgl. res. Fra 1842 om kirkelig betjening på samisk språk gjennomgås på nytt og fornyes slik at den tilpasses dagens rettslige og finansielle situasjon. Det må forutsettes av den etablerte praksis med gudstjenester og kirkelige handlinger på samisk i visse områder kan videreføres eller styrkes.

- **Samisk språk**

KA er enig i at samelovens bestemmelse om rettigheter til individuelle kirkelige tjenester på samisk innenfor det samiske forvaltningsområdet er for begrensende i sin nåværende form. Tro og religiøs praksis er nært knyttet til ritualer og andre samlinger i fellesskap, og det er derfor påfallende at omtalen av det kirkelige i sameloven tilsynelatende forutsetter en individualisering av kirkelig praksis. Vi er derfor enige om behovet for at de kirkelige aspektene ved samelovens språkregler bør gjennomgås med særlig henblikk på bruk av samisk i kirkens fellesskapshandlinger (gudstjenester og kirkelige handlinger). Det er videre behov for at å se nærmere på grunnlaget for å videreføre samelovens språkregler på det kirkelige området ved endrede relasjoner mellom stat og kirke.

- **Statlig vs kommunal finansiering**

I utkastet til strategiplan pekes det på utfordringene knyttet til dagen finansieringsordning for samisk språk i den lokale kirke innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Fellesrådene skal i henhold til statlige fastsatte retningslinjer få del i tospråklighetsmidler som Sametinget tildeler kommunene. Høringsdokumentet peker på at flere fellesråd innenfor det samiske forvaltningsområdet ikke får del i disse midlene. Det foreslås derfor at i stedet for å bruke kommunen som verktøy for tildeling av språkmidler, bør staten i fremtiden opprette særbestemmelser som sikrer kirken en egen pengestrøm til dekning av ekstrautgifter knyttet til etterlevelse av samelovens forpliktelser. KA er noe spørrende til dette forslaget, da det kan innebære at de samisk-kirkelige behovene skal løsrives fra de ordinære

ordningene som er etablert for å finansiere ekstrakostnadene knyttet til samisk språk innenfor de samiske forvaltningsområdene. Vi ser det som positivt at sameloven har en egen bestemmelse om samisk språk knyttet til de kirkelige tjenestene, og at dette omtales på linje med samisk språk i rettsvesenet, helse- og sosialsektoren, opplæring og kommunal forvaltning. Dette kan tolkes som et uttrykk for en anerkjennelse for at tro og religion inngår som en del av et grunnleggende tilbud for alle innbyggere som det er et offentlig ansvar å finansiere. Vi frykter at kirkelige særbestemmelser på dette området kan bidra til å marginalisere de kirkelige utfordringene i forhold til andre offentlige satsingsområder der Sametinget og kommune i forvaltningsområdene har oppgaver i forhold til samisk språk. KA vil anbefale at det i stedet arbeides for at det samiskekirkelige blir styrket og videreutviklet som et satsingsområde i forhold til tilskudd fra Sametinget og kommune. Vi anbefaler derfor at det i stedet arbeides for en tydeliggjøring fra statens side når det gjelder behovet for midler fra kommunene/Sametinget for at kirkelig fellesråd kan drive sin virksomhet i tråd med samelovens forutsetninger, jf § 15 i kirkeoven som angir kommunenes finansielle ansvar for kirkelig fellesråds oppgaver. KA signaliserer at vi tilbyr oss å bistå Samisk kirkeråd i det videre arbeidet innenfor dette feltet.

I tillegg til kommunale midler til den lokale kirke er det behov for særlige statlige midler på kirkelige området som faller utenfor kommunenes ansvar for å sikre tospråkligheten innenfor det samiske forvaltningsområdet. Dette gjelder i særlig grad tilskudd innenfor kirkens diakoni og trosopplæring.

- **Nivåer for ivaretagelse av samisk språk**

KA ser det som hensiktsmessig at Den norske kirke skjelner mellom de to foreslåtte nivåene for utforming av en samisk språkpolitikk; a. Nasjonalt grunnnivå og b. Et nivå innenfor det samiske forvaltningsnivået. Det er positivt at planen har et vedlegg som gir fortolkning av aktuelle språkbestemmelser og som gir redegjørelse for hva samelovens språkregler innebærer for de ulike nivåene og arbeidsfeltene i Den norske kirke.

KA ser at kunnskap og trygghet i samisk språk blant de kirkelig tilsatte vil være et sårbart område for at den lokale kirke skal kunne imøtekomme ambisjonene i den handlingsorienterte delen av høringsforslaget. Både gode ordninger for opplæring i samisk og en langsiktig strategi for rekruttering av samisktalende til kirkelige stillinger vil her være sentrale elementer. KA tror at det her er mest realistisk med langsiktige og positive tiltak framfor ordninger som kan oppleves som nye og krevende stillingskrav for kirkelige stillinger.

- **Samiske kirketolker mv**

Opprettelse av flere stillinger som kirketolk og samisk språkmedarbeider synes her å være ønskelige tiltak, men KA har ikke forutsetninger for å uttale seg om behov og lokalisering av disse stillingene. Vi vil imidlertid peke på at den etablerte ordningen med statstilsatte kirketolker bør revurderes, og at arbeidsgiveransvaret i stedet overføres til de aktuelle fellesråd. Dette vil sikre en sterkere lokal forankring i den lokale kirke for disse stillingene, og de lokale rådene vil bli tydeligere involvert i et av de sentrale tiltakene for samisk språk i det kirkelige tilbudet. Dette kan derfor være et bidrag til å styrke det lokale kirkedemokrati. Statens finansielle ansvar må uansett videreføres. Kirketolkene kan alternativt overføres til samarbeidende fellesråd (samfellesråd eller vertsfellesråd).

- **Organisering av kirkelig betjening**

I gjennomgangen av ansvaret for samiske spørsmål på de ulike nivåene i kirken (kap 5.2) pekes det på behov for flere rådgiverstillinger ved de tre nordligste bispedømmekontorene ved ansvar for samisk kirkeliv. KA er noe spørrende til at planen i så stor grad foreslår flere stillinger plassert på det regionale nivået i kirken, framfor en styrking av de lokalkirkelige arbeidet.

KA er skeptisk til forslaget om at prostene skal ha et tilsyn med den samiskspråklige kirkelige betjeningen hvis dette omfatter tilsatte i menighetsråd eller kirkelig fellelsråd. Tilsynsfunksjonene er i vår kirkeordning lagt til biskopen, og vi mener det ikke er grunnlag til å etablere ordninger som tillegger prostene et selvstendig tilsynsansvar.

I avsnittet om lokalkirken (kap 5.2.5) pekes det på samisk kirkeliv først og fremst kommer til uttrykk lokalt, og det pekes her på mange utfordringer knyttet til synliggjøring og anerkjennelse av samisk identitet i den lokale kirke. Siden dette kapitlet har fokus på organisering av den kirkelige betjening savner vi en tydeliggjøring av de ulike ansvarsområdene og utfordringene for henholdsvis prestetjenesten, menighetsråd og kirkelig fellelsråd (i kommuner med flere sokn). Bruken av betegnelsen ”kirken lokalt” uten å angi ytterligere ansvarlig organ/virksomhet kan bidra til at det ikke blir noen tydelig adressat for mange av utfordringene. Prestetjenestens overordnede ansvar for gudstjenester og kirkelige handlinger innebærer bl.a. det er prestene under ledelse av sin prost som har et særlig ansvar for samisk synliggjøring i de lokale gudstjenestene.

- **Kirkelig kulturarbeid**

Vi synes det er positivt at planforslaget legger vekt på synliggjøring av det samiske i kirkerommene gjennom samisk kirkekunst og samiske kulturuttrykk. Kirkebyggene er sterke symbolbærere og vil i praksis være uttrykk for henholdsvis synliggjøring eller usynliggjøring av samisk kultur. Vi savner imidlertid en mer utfyllende omtale av muligheter og begrensninger for at samiske kulturuttrykk får en tydeligere plass i kirkebyggene i områder med samisk befolkning. Vi savner også en omtale av samisk-kirkelige kulturminner og deres mulige plass i utviklingen av samisk kirkeliv og kirkelig identitet.

- **Rekruttering**

Planforslaget beskriver åpent de store rekrutteringsutfordringene for kirkelige stillinger der det forutsettes eller er ønskelig med samiske språk- og kulturkompetanse. KA vil anbefale at dette er et område som gis tydelig prioritering i oppfølging av planen. Det er her nødvendig både med mer prosjektorienterte rekrutteringstiltak på kort sikt og mer langsiktige rekrutteringstiltak. Vi erfarer at stabilitet og kontinuitet mht personell sikres best ved lokal rekruttering, og vi vil derfor anbefale at det satses målrettet for rekruttering og utdanning av personer som selv behersker samisk språk og har kunnskap om samisk kultur.

- **Forventninger til arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner**

KA blir i planforslaget utfordret til å ivareta samiske kompetansebehov i sin opplæringsvirksomhet og i sin rådgivningstjeneste overfor fellelsråd og menighetsråd. Vi ser positivt på at vi blir utfordret

på denne måten, og ser bl.a. at dette vil angå vår opplæringsvirksomhet overfor nyvalgte medlemmer i kirkelig fellestråd.

Handlingsplanen

Handlingsplanen i kap 6 har en kostnadsramme på 56,5 mill. Vi vil her anbefale at det foretas en tydeligere prioritering mellom alle de foreslåtte tiltakene.

KA registrerer at en stor andel av disse midlene går til stillinger og prosjekter som er nasjonalt eller regionalt forankret. Vi vil etterlyse større vilje til å satse på tiltak som mer direkte er forankret i den lokale kirke. Vi finner det påfallende at planen i så liten grad drøfter muligheten for å utvikle lokalt forankrede ressursmiljøer i tilknytning til fellestråd eller samarbeidende fellestråd. Disse kan både styrke samisk språk og kultur i den lokale kirken, samtidig som det kan utvikles miljøer som kan være en ressurs for andre menighetsråd og fellestråd i regionen. Vi vil her bl.a. vise til høringsuttalelsen fra Snåsa menighetsråd som peker på at sørsamiske ressurser til deres lokale kirke samtidig kan de kan være bærere av sørsamisk kultur i et større område.

Med hilsen

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Frank Grimstad

Adm. dir.